

Ю. Солярчук, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Проблема раціонального та ефективного використання земельних ресурсів в Україні вимагає удосконалення управління ними. Як відомо, рівень використання та охорони земель в Україні настільки критичний, що подальша деградація потенціалу земельних ресурсів може мати катастрофічні наслідки [7, с. 113]. Ефективне управління земельними ресурсами з метою їх раціонального використання та охорони вимагає пошуку нових методологічних і методичних підходів, які ґрунтуються на використанні логістики [6, с. 94].

Логістика в землекористуванні – це консолідована система, яка об'єднує, організовує, координує всі проектні рішення, які відбуваються в ньому, з метою отримання максимальної ефективності, раціональності, еколого-економічності і досягнення поставлених цілей.

Ефективне управління земельними ресурсами в частині їх екологічного забезпечення вимагає пошуку нових методологічних і методичних підходів, які ґрунтуються на використанні логістичних алгоритмів [9, 10–13].

Логістика – це новий науковий напрям, пов'язаний з розробкою раціональних методів управління з метою досягнення максимальної ефективності в процесі виробництва, а отже, вона сприяє організації процесів різного типу.

Використання методології логістики, що базується на принципах системності, дає змогу підвищити ефективність управління земельними ресурсами.

Застосування логістичних підходів у землеустрої, в управлінні земельними ресурсами можна пояснити необхідністю скорочення часу між виробництвом і послугами. Логістика дасть змогу мінімізувати затрати, прискорити процес одержання інформації, підвищити рівень та якість послуг тощо.

Важливим завданням при цьому повинно бути удосконалення системи відтворення природно-ресурсного потенціалу, підвищення ефективності й економічної безпеки використання земель [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми раціонального та ефективного використання й охорони земель, поліпшення управління земельними ресурсами в період трансформації земельних відносин висвітлено в працях вітчизняних і зарубіжних учених, таких як М. В. Матвіїшин, Д. І. Гнаткович, А. Я. Сохнич, В. С. Добряк, Л. Я. Новаковський, Р. М. Панас, А. М. Третяк, М. Г. Ступень, Д. І. Солярчук, А. А. Варламов, С. М. Волков та ін. Але залишається багато дискусійних питань стосовно удосконалення земельних відносин, раціонального й ефективного використання земель, управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки, застосування нових методологічних підходів логістики.

Постановка завдання. Аналіз літературних джерел показав, що, незважаючи на численні дослідження, проблема раціонального й ефективного використання та охорони земель, удосконалення управління земельними ресурсами залишається недостатньо вивченою. Метою нашого дослідження є удосконалення методологічних і методичних підходів до застосування логістики.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення сталого, екологічно безпечного, раціонального використання земель вимагає пошуку нових методологічних і методичних підходів, які ґрунтуються на логістичних алгоритмах [1, с. 3–6]. Використання методології логістики, що базується на принципах системності, дасть змогу підвищити ефективність управління земельними ресурсами і поліпшити їх використання та охорону. Застосування логістики в практиці господарського використання землі пояснюється необхідністю скорочення інтервалів між виробництвом та оптимізацією в системі управління. Логістика дасть змогу звести до мінімуму затрати щодо поліпшення використання землі, прискорити процес одержання інформації, підвищити рівень управління земельними ресурсами тощо [1, с. 30].

Сьогоднішні проблеми пов'язані з реформуванням у сфері охорони земель, особливо з питаннями сталості землекористування. У процесі перерозподілу земель, роздержавлення і приватизації земельного фонду України порушено сівозміни, втрачені межі та елементи ландшафтної організації території тощо.

З огляду на те, що нові агроформування, створені на засадах орендних відносин, у переважній більшості оформлені на короткостроковий період, високою залишається ймовірність виснаження родючості ґрунтів, погіршення якісного стану використання та охорони земель. Останніми роками допущені серйозні помилки і у використанні земель, відомі факти самовільного зайняття або незаконного

відведення земельних ділянок історико-культурного призначення, оздоровчого, рекреаційного, у прибережних смугах водойм. Усе це доводить, що органи місцевого самоврядування самоусунулися від контролю за використанням та охороною земель, водних об'єктів [4, с. 7]. Захист культурно-історичних, оздоровчих рекреаційних, природно-заповідних територій є загальнодержавною проблемою. Наступ приватного капіталу на особливо цінні оздоровчо-рекреаційні, санаторно-курортні землі, на території зелених зон великих міст, по берегах озер, великих річок набув неабиякого розмаху. Місцеве населення практично втрачає доступ до місць масового відпочинку. Як зазначає академік Л.Я. Новаковський [4, с. 11], пляжі, прибережні смуги великих річок, озер стають власністю окремих громадян, хоча стаття 13 Конституції України стверджує, що власність не повинна використовуватися на шкоду людині та суспільству.

З метою удосконалення регулювання земельних відносин у період економічних трансформацій потрібно кардинально поліпшити нормативно-правову, інформаційну базу про використання та охорону земель, управління земельними ресурсами на всіх рівнях.

Отже, сьогодні доцільно і необхідно застосовувати методику і методи логістики в ситуаціях, які пов'язані з прийняттям управлінських рішень щодо поліпшення використання та охорони земель.

Логістична наука ставить і виконує такі завдання:

- розробка наукових принципів використання та охорони земель на основі оптимального управління;
- розробка науково обґрунтованих методів управління земельними ресурсами;
- розробка методів ефективної економічної оцінки землі;
- побудова різних математичних моделей функціонування логістичних систем (наприклад, система землекористування тощо).

Вироблені наукою знання, зокрема логістикою, дають змогу приймати обґрунтовані рішення у системі управління земельними ресурсами. Для практичної реалізації прийнятих рішень потрібні конкретні дії. Тому, з іншого боку, логістику розглядають як господарську діяльність: логістика – напрям господарської діяльності, що полягає в управлінні матеріальними потоками у сфері виробництва.

Отже, логістика як прикладна наука розробляє нові ефективні методи управління земельними ресурсами, матеріальними й інформаційними потоками у сферах виробництва, а як практична діяльність – забезпечує застосування цих методів [3, с. 30]. Логістика дає змогу:

- визначати походження потоків та їхні параметри (зокрема земельно-ринкових);
- аналізувати інформаційні дані;
- знаходити раціональні та оптимальні форми надання послуг (дорадництво, ринок землі тощо);
- визначати оптимальні шляхи поліпшення використання та охорони земель тощо.

Управління земельними та матеріальними потоками, як і будь-якими об'єктами, має дві складові: прийняття обґрунтованого рішення; реалізація прийнятого рішення.

Для того щоб приймати обґрунтовані рішення щодо управління матеріальними потоками, земельними ресурсами, необхідні відповідні фахові знання. Діяльність з отримання цих знань відносять до логістики. Велика група вчених трактує логістику як науку або науковий напрям. Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних учених показав, що сьогодні під терміном «логістика» розуміють багато напрямів, найбільш суттєвими є такі:

- теорія планування інформаційних потоків у земельно-інформаційних системах;
- інфраструктура економіки;
- розробка раціональних та ефективних методів управління земельними ресурсами, матеріальними й інформаційними потоками;
- наука про менеджмент у землеустрої тощо.

Мета застосування логістики – забезпечити розв'язання задач стабілізації становища підприємства (організації) на ринках, зокрема через нові технології і використання технічних засобів, які б задовольняли усі вимоги цих технологій. Ці задачі впливають з економічного (виробничого і народно-господарського) «місця» логістичної системи.

Для підготовки, управління і контролю матеріальних потоків важливу роль відіграють інформатика, пакет програмних засобів. На етапі необхідного налаштування процесів руху починається зв'язок логістики з технологією виробництва. Нарешті, теорія систем зі своїм інструментарієм робить свій внесок у теорію і практику комплексних логістичних систем. Зокрема це стосується обігу земельних ділянок, ринку земель тощо.

Логістика дотична до різних дисциплін, причому вона і сама перебуває під їх впливом і водночас задає імпульс їхньому подальшому розвитку – цим «новим теоріям». Логістичні підходи доцільно розглядати як із господарського, так і з організаційного боку. Класифікація орієнтується на існуючі економічні структури і виокремлює, наприклад, логістику землекористування, агроформування, управління земельними ресурсами тощо [3, с. 30].

За класифікації логістичних систем із просторової, часової, функціональної і господарської точок зору не порушується важлива умова: логістичні рішення поширюються на весь комплекс елементів системи у використанні та охороні земель, задачі оптимізації окремих функцій (галузей) пов'язані між собою. Визначальна ознака логістичної системи – системна цілісність. Застосування логістичних систем у землекористуванні дасть змогу приймати обґрунтовані оптимальні рішення в управлінні земельними ресурсами.

Висновки. Ефективне управління земельними ресурсами, поліпшення використання та охорони земель сьогодні є цілком доцільним, а навіть необхідним із застосуванням логістики. За допомогою логістики вирішують питання вдосконалення використання та охорони земель, системи землекористування, відповідного планування, ефективної оцінки земель, розробки науково обґрунто-

ваних методів управління земельними ресурсами, пріоритету екології над економікою, цільового використання земель, системності тощо.

Отже, застосування логістичних систем дасть змогу приймати оптимальні рішення в управлінні земельними ресурсами. Побудова системи еколого-економічного забезпечення повинна ґрунтуватися на основі методів логістичного управління, що дасть змогу значно підвищити ефективність використання земельних ресурсів.

Бібліографічний список

1. Дегтяренко В. Н. Основы логистики и маркетинга : учеб. пос. / В. Н. Дегтяренко. – Ростов, 1992. – 128 с.
2. Добряк Д. С. Еколого-економічні засади реформування землекористування в ринкових умовах / Д. С. Добряк, Д. І. Бабмінда. – К. : Урожай, 2006. – 336 с.
3. Наукові і методичні основи управління земельними ресурсами : монографія / за ред. д. е. н. А. Я. Сохничка. – Львів : Українські технології, 2007. – 237 с.
4. Новаковський А. Я. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування / А. Я. Новаковський, М. А. Олещенко. – К. : Урожай, 2007. – 276 с.
5. Рынок и логистика / под ред. М. П. Гордона. – М. : Экономика, 1993. – 143 с.
6. Солярчук Ю. Д. Застосування логістичних структур в системі управління земельними ресурсами / Ю. Д. Солярчук, А. Я. Сохнич // Проблеми управління земельними ресурсами промислово-міських агломерацій : монографія / за ред. д. е. н. А. Я. Сохничка. – Львів : Ліга-Прес, 2011. – 192 с.
7. Ступень М. Аналіз стану використання земель Хмельницької області / М. Ступень, О. Бабак, Р. Ступень // Вісник Львівського національного аграрного університету : економіка АПК. – 2011. – № 18 [2]. – С. 113–115.
8. Третяк А. М. Управління земельними ресурсами / А. М. Третяк, О. С. Дорош. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 360 с.

Солярчук Ю. Логістика у сфері землекористування

Розкривається роль логістики у використанні та охороні земель, в управлінні земельними ресурсами, матеріальними й інформаційними потоками у сфері виробництва.

Ключові слова: логістика, використання та охорона земель, управління земельними ресурсами, методологічні підходи логістики, застосування логістики.

Solyarchuk Y. Logistics in the land use

The role of logistics in land use in the area of management of land resources, the management of material and information flows in sphere of manufacture is considered.

Key words: logistics, land use, land resources management methodological approaches to logistics, application of logistics.

Солярчук Ю. Логістика в сфері землекористування

Раскрывается роль логистики в землекористуванні, в сфері управління земельними ресурсами, в управленіні матеріальними и інформаційними потоками в сфері виробництва.

Ключевые слова: логистика, землепользования, управление земельными ресурсами, методологические подходы логистики, применение логистики.